

УДК 378.147.: 811.161.2

Антоніна ЦАРУК,
к. філол., старший викладач
кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи,
Центральноукраїнський національний технічний університет

КОМУНІКАТИВНІ МОЖЛИВОСТІ ЗАНЯТЬ НА КРАЇНОЗНАВЧУ ТЕМАТИКУ

Знайомство студентів-іноземців з Україною, її історією і культурою, віруваннями і традиціями, досягненнями в науці і спорті, видатними діячами в різних галузях суспільного життя та їх внеском у скарбницю духовної спадщини розпочинається на заняттях з української мови, допомагаючи інокомунікантам адаптуватися до нового для них мовного середовища та життєвих реалій. Звісно, країнознавство пропонує розлогий інформаційний простір для спілкування і забезпечує стійку мотивацію для вивчення лексико-граматичних конструкцій під час різних видів роботи іноземних студентів із текстами: ознайомлювальне читання, вивчальне, пошуково-реферативне тощо.

Закономірно, що опанування країнознавчою тематикою відбувається в порівняльному фокусі: іноземні студенти порівнюють нове з відомим, особливості світовідчуття українців із власним світосприйняттям. Звісно, це породжує запитання, бажання з'ясувати щось чи розставити акценти, провокує до діалогу. Часом заняття в діалоговому режимі може відхилитися від теми. Однак не поспішаймо з категоричними висновками. Однолінійність вимірювання результатів завжди програє стереоскопічності бачення причиново-наслідкових зв'язків і психологічній зацікавленості у спілкуванні. Тому за однією темою і продуманим, здавалося б, до деталей конспектом не буває двох занять-близнюків у різних групах. Навіть якщо вам пощастило реалізувати задум близько до ідеального втілення, немає жодної гарантії на повторення його «на біс». Не перераховуватиму чинників, які можуть внести свої корективи. Натомість пропоную зауважити роль комунікативно-психологічного досвіду викладача-гуманітарія у застосуванні виниклої на занятті ситуації для додаткової мотиваційної зацікавленості студентської аудиторії до розширення знань країнознавчого характеру та опанування того чи іншого явища не тільки на мовному рівні, але й на морально-естетичному.

Зокрема, вивчальне читання текстів із країнознавства («Україна», «Тарас Шевченко», «Григорій Сковорода» тощо) передбачає активізацію тематичної лексики, розвиток умінь і навичок у репродуктивних видах діалогічного і монологічного мовлення на адаптованому для студентів-іноземців лексико-граматичному матеріалі із застосуванням різноманітних методів для набуття гнучкості у застосуванні навичок відтворення опрацьованої текстової інформації та запланованим на самостійну підготовку

продуктивним висловлюванням про батьківщину інокомуніканта (за опорними лексико-граматичними конструкціями), про її видатних митців та громадських діячів. Глибшому і тривалішому запам'ятовуванню сприяє емоційність сприйняття, тому застосовується ілюстративне унаочнення (бажано з лексичною підводкою, яка б вразила уяву сприймача інформації).

На одному з таких занять студент-першокурсник радісно повідомив, що у великому парку курортного містечка, звідки він родом, є пам'ятник Тарасові Шевченку. Однак раніше, бачачи його постать, іноземець не придавав їй уваги, оскільки не знав, хто це і чому цього чоловіка вшановують далеко від його батьківщини. Тодішній школяр не цікавився історією. Нині його здивування породило низку запитань і бажання з'ясувати для себе, про що писав великий син українського народу, як, якими словами, – і студент шукає переклад творів Великого Кобзаря на рідну мову.

Інший приклад. Інформація про використання Шевченка в якості художника під час експедиції до Аральського моря не тільки мотивує туркменських студентів до глибшого знайомства з періодом солдатчини нашого земляка, але й спонукає до розмови про особливості народних звичаїв та побуту, які знайшли відображення на сепіях і графіці зазначеного періоду. Окрім того, студенти усвідомлюють, що повага до історії, традицій і культури іншого народу свідчить про високий рівень розвитку особистості, її моральних цінностей. Такі моменти, звісно, продумуються з урахуванням контингенту, аби мотивувати інтерес до особистостей, які зіграли видатну роль в історії народу, а отже, стимулюють, за зізнанням студентів, комунікативну активність, бажання поділитися результатами пошуків, які стають, передусім, власними відкриттями. І це дає підстави для самостійного висновку про тематичні перегуки, зокрема, поезії Махтумкулі «Майбутнє Туркменії» і «Давидових псалмів» Т. Шевченка та їх загальнолюдського звучання.

Читаючи афоризми Г. Сковороди, іноземці опановують категорію переносного значення слів, глибинного підтексту міркувань філософа-мандрівника. Вчаться вести аргументований діалог, пояснюючи, наприклад, як розуміють вислів «Світ ловив мене, та не впіймав». І коли хтось раптом згадує, що бачив портрет великого народного просвітителя на українських грошах, то діалог вільно перетікає в площину цінностей матеріальних і духовних. І обов'язково знайдеться бажаючий, який попросить пояснити, а хто ж зображений на інших банкнотах. І поцікавиться, хто та гарна дівчина, єдина на українських купюрах. А потім глибокодумно мовить, що українці літературу й філософію свободи цінують вище, аніж владу, яку уособлюють портрети князів і гетьманів... І згадують (оце вже особистісне осяяння!), що в їхньому Азербайджані стосик книг прикрашає банкноту вищого номіналу, аніж обрис фортеці... А отже, доречним буде цитування Черчилля про те, що війна позбавлена сенсу, якщо вона не має на меті захист і фінансування власної культури.

У такий спосіб нібито відхилення від теми уроку стає кроком до особистісного відкриття, актуального у будь-який час, а особливо – коли

кожен з майбутніх фахівців має усвідомити базисну систему загальнолюдських цінностей. А українознавча тематика стає чарівним фокусом для мовленнєвої активності інокомунікантів і творчою удачею викладача в розкритті їх духовного потенціалу.